

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 110. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324074820160/facsimile.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

til for »at beegnes som en fornem Person«. For Drengen, som intet har af Mennesket »uden Skabningen alene«, bøjer Byens fornemste Personer, de gamle Raadsherrer, sig meget ydmygt, forudsat at han blot brødt trakterer dem. Hvor dristig Holbergs Satire var, forstaar man næppe ret nu til Dags. Man maa tænke sig noget saadant som at en nymodens Forfatter lod en Bondedreng i en Farce udgives for en fremmed Prins, der kom til København og modtog Opvartning af Formændene for vore første Korporationer. Censuren vilde næppe lade et saadant Stykke passere.

Holbergs Satire ramte den dumme Adelsjunker, der lod sig trække Europa rundt af en Hofmester, saaledes som det dengang var Skik. Han havde selv været Pædagog for adelige Børn, og de havde muligvis gjort ham Livet saa surt, at han endnu længe efter følte Trang til at lette sit Hjærte for den opsamlede Bitterhed. Imidlertid synes Holberg at have tabt Modet midt i sit Stykke, ikke vovet at føre Spøgen til Ende. Hvorledes gaar det ellers til, at han, som havde saa sikkert et Blik for dramatisk Komposition, ganske taber Pernille af Sigte efter første Akt? Hun vilde have taget sig fortrinligt ud som Pfaltzgrevinde, sammen med Hofmesteren dækkende sin Mands Synder under Kærlighedens Kaabe. Hvilke lystige Optrin vilde denne Forklædning

ikke have givet Anledning till Det er sikkert nødtvungent, at Holberg har givet Afkald paa komiske Virkninger, hvortil hans Lune alt havde inspireret ham, men han frygtede maaske, at Satiren ikke skulde glide ned, hvis Adelsskabet bespottedes stærkere. Det er den samme Frygt, der har gjort Tegningen af Bondedrengens Skikkelse noget usikker.

Denne optræder nemlig i første Akt tilsyneladende idiotisk. Man spørger ham dér, fra hvilken By han er — han aner det ikke; hvor Byen omtrent ligger — han forstaar ikke Spørgsmaalet; hvad Fogden hedder — det samme som han selv; hvad hans eget Navn er — det kan han ikke komme i Hu.

Er dette den samme Person, der i tredje Akt, hvor Forvirring og Trusler næsten kunde betage en Svaghovedet Mælet, ganske rolig svarer, da man spørger ham, om han ikke er Pfaltzgreve: »Det maa du selv være, jeg er Per Nielsens Søn i Vigen«. Altsaa nu kender han baade Byens Navn og sit eget, som implicite paa Bondemanér ligger i hans Faders, og nu er han desuden i de følgende Repliker i Stand til meget omstændeligt at forklare baade i hvad Ærind han rejste til Byen og hvorledes det gik til, at han kom i Kast med Leerbeutel.

Hans Idioti slaar saaledes pludselig om i en